

Inwazja Federacji Rosyjskiej na terytorium Ukrainy jako największe zagrożenie dla bezpieczeństwa krajów europejskich

Wstęp

Pod koniec 2021 r. Europa wyraziła głębokie zaniepokojenie koncentracją wojsk rosyjskich na granicy z Ukrainą. Władimir Putin rozpoczął inwazję wojskową na terytorium Ukrainy 24 lutego 2022 roku około piątej rano i jeszcze trwa. Ta inwazja zagraża bezpieczeństwu nie tylko Ukrainy, ale i całej Europy.

Bezpieczeństwo jest ważne dla każdego człowieka. Wszyscy ludzie na planecie chcą być pewni swojego bezpieczeństwa. W tej chwili bezpieczeństwo naszych krajów zależy od obecnych rządów, różnych organizacji międzynarodowych (zwłaszcza wojskowych, jak np. NATO). Ale czy możemy być pewni, że wszystkie te organizacje zagwarantują nam bezpieczeństwo podczas inwazji na nasz kraj? Inwazji obcych wojsk, które zniszczą wszystko na swojej drodze: nie tylko obiekty wojskowe i polityczne, ale także zwykłą infrastrukturę: domy, w których mieszka ludność cywilna, teatry, gdzie chowają się dzieci, parki, po których spacerują szczęśliwe rodziny.

Bezpieczeństwo w ogólnym znaczeniu należy rozumieć jako stan braku zagrożenia w pewnym kraju.¹ Unijna polityka bezpieczeństwa i obrony opiera się na wspólnej polityce zagranicznej i bezpieczeństwa (WPZiB) oraz na wspólnej polityce bezpieczeństwa i obrony (WPBiO)².

Przemówienie prezydenta Rosji od razu spotkało się z reakcją światowych przywódców w postaci zapowiedzi wprowadzenia surowych sankcji. Pierwszą osobą, która wyraziła zaniepokojenie zagrożeniem dla bezpieczeństwa UE w związku z wojną na Ukrainie, był Gustav Gressel, starszy pracownik naukowy polityki w programie Szersza Europa w berlińskim biurze Europejskiej Rady ds. Stosunków Zagranicznych. Na swoim przemówieniu w pierwszy dzień wojny on powiedział: „Europa spędziła osiem lat na debatach, a nie na uzbrajaniu Ukrainy. Teraz cenę płacą Ukraińcy. Rosyjskie Siły Inwazji są cztery razy większe niż Siły Odpowiedzi NATO. Wszystko, co europejscy sojusznicy z NATO mogą zebrać w ciągu 30 dni. Nie możemy ograniczać Rosji tylko gospodarczo. Potrzebna jest odpowiedź wojskowa w zakresie odstraszania i gotowości. W przeciwnym razie my również zapłacimy cenę.”³ Jest też przekonany: „Nie widzę, żeby ten konflikt dotknął tylko Ukrainę. Spadnie na nas wszystkich, jeśli nie będziemy działać szybko i zdecydowanie. To nie jest tylko kwestia ekonomii. Musimy zmienić się pod względem zaniedbywania odstraszania, a zwłaszcza odstraszania nuklearnego. Szybko. Silnie”.⁴

¹ J. S. Nye (Jr), *Neorealism and neoliberalism*, „World Politics” 1988, vol. 40, s. 235–251

² Unijna współpraca w dziedzinie bezpieczeństwa i obrony, <https://www.consilium.europa.eu/pl/policies/defence-security/> [dostęp 22.11.2022]

³ Russia has been warned – so will NATO defend Ukraine?, (Rosja została ostrzeżona – czy NATO będzie bronić Ukrainy?), <https://www.lrt.lt/en/news-in-english/19/1555464/russia-has-been-warned-so-will-nato-defend-ukraine> [dostęp 22.11.2022]

⁴ «Це впаде на всіх нас»: реакція європейських фахівців на війну Путіна в Україні, («Tse vpađe na vsikh nas»: reaktsiya yevropeys'kykh fakhivtsiv na viynu Putina v Ukraini), {„Spadnie na nas wszystkich”: reakcja europejskich ekspertów na wojnę Putina na Ukrainie}, <https://www.radiosvoboda.org/a/ukrayina-rosiya-viyna-yevropeyski-eksperty/31720985.html> [dostęp 22.11.2022]

Rosyjsko-ukraińska wojna bezpośrednio wpływa na bezpieczeństwo Unii Europejskiej, a ponadto - całego świata.

Stworzenie przez Rosję «Listy państw nieprzyjanych»

Od czasu wybuchu pełnoskalowej wojny na terytorium Ukrainy Rosja stale aktualizuje listę państw, które uważa za prowadzące wobec niej nieprzyjawną politykę.

Zarządzenie wykonawcze prezydenta Rosji Władimira Putina w sprawie środków zaradczych w odpowiedzi na nieprzyjane działania obcych państw zostało przyjęte 23 kwietnia 2021 r. Dokument przewiduje ograniczenie możliwości (aż do całkowitego zakazu) zatrudniania przez te kraje rosyjskich pracowników w ambasadach, konsulatach i przedstawicielstwach agencji rządowych. Lista, zatwierdzona przez rząd, oprócz nazw krajów określa liczbę osób w Rosji, z którymi misje dyplomatyczne krajów nieprzyjanych i ich urzędy konsularne mogą zawierać umowy o pracę. "Lista zatwierdzona przez rząd nie jest ostateczna i biorąc pod uwagę trwające wrogie działania obcych państw wobec rosyjskich misji za granicą, może zostać rozszerzona" - pisze państwowa agencja informacyjna TASS.⁵

Na liście znalazły się m.in. liczne państwa Unii Europejskiej, w tym Polska, a także USA, Wielka Brytania, Japonia, Kanada, Norwegia, Singapur, Korea Południowa i Szwajcaria. Transakcje z podmiotami z tym krajów wymagają zgody rosyjskiej komisji rządowej.

Zagrożenie polityczne dla bezpieczeństwa UE

Pierwszymi państwami, które zareagowały na wojnę na Ukrainie, były USA, Polska i Wielka Brytania, które wchodziły w skład ówczesnej antyrosyjskiej koalicji. Ministerstwo Spraw Zagranicznych poinformowało, że na godzinę 15:45 24 lutego 48 państw i 5 organizacji międzynarodowych wystąpiło z poparciem dla Ukrainy.⁶ Kraje te nadal pomagają Ukraińcom. Teraz dołączyła do nich większość krajów Europy i świata.

Moim zdaniem nie można powiedzieć, że państwo terrorystyczne, które celowo wystrzeliło rakietę w teatr, w którym ukrywały się przed wojną dzieci, nie stwarza zagrożenia militarnego dla innych krajów świata, a dokładniej dla krajów Unii Europejskiej.

Rosjanie zrzucili na obiekt bomby, choć na placu przed teatrem obrońcy wielkimi literami napisali "DZIECI" ostrzegając, że budynek stanowi schronienie głównie dla najmłodszych mieszkańców Mariupola. Według Prokuratury Generalnej Ukrainy, do tej pory w wyniku wojny zginęło 108 dzieci ukraińskich, a ponad 120 zostało rannych. Prezydent USA Joe Biden nazwał w ten dzień prezydenta Rosji Władimira Putina "zbrodniarzem wojennym".⁷ Ale, nie patrząc na to, że wszystkie dowody wskazują, że ten atak był ukierunkowany, ten terrorystyczny kraj nawet nie przyznaje się do winy w tej sytuacji. Mówią, że w teatrze byli żołnierze, a nie dzieci.

W Europie Zachodniej już dawno toczą się debaty stosownie pomocy Ukrainie. W mass media często mówi się o tym że trzeba być solidarnymi z Ukrainą, chociaż dużo ludzi uważa że Zachód po prostu się boi za swoje bezpieczeństwo. Można śmiało powiedzieć że ten dualizm często ignoruje

⁵ Lista państw nieprzyjanych Rosji coraz dłuższa, <https://www.rp.pl/dyplomacja/art36743421-lista-panstw-nieprzyjanych-rosji-coraz-dluzsza> [dostęp 02.02.2023]

⁶ Напад Росії на Україну: як саме і чому реагують західні партнери, (Napiad Rosiji na Ukrainu: yak same i chomu reahuyut' zakhidni patnery), (Atak Rosji na Ukrainę: dokładnie jak i dlaczego reagują zachodni partnerzy), <https://www.slovoudilo.ua/2022/02/24/novyna/bezpeka/napad-rosiyi-ukrayinu-yak-same-chomu-reahuyut-zaxidni-partnery> [dostęp 22.11.2022]

⁷ Setki kobiet i dzieci w zbombardowanym przez Rosjan teatrze w Mariupolu. Część z nich przeżyła atak, <https://glos.pl/setki-kobiet-i-dzieci-w-zbombardowanym-przez-rosjan-teatrze-w-mariupolu-czesc-z-nich-przezyła-atak> [dostęp 24.01.2023]

zasadniczy interes narodowy, jakim dla państw członkowskich Unii Europejskiej i NATO jest całkowite wycofanie się Rosji z Ukrainy.

Będąc na styku cywilizacji, Ukraina w pełni odczuła niedoskonałość regionalnego systemu bezpieczeństwa na kontynencie europejskim. Położone w strefie buforowej między Zachodem a Wschodem terytorium Ukrainy znajduje się pod wpływem zarówno zagrożeń militarnych i politycznych ze strony Rosji, jak i gospodarczych ze strony UE i NATO.

Mało kto mógł przewidzieć, że w XXI wieku region europejski stanie również przed potężnymi wyzwaniami egzogenicznymi, które będą stanowić poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa państw członkowskich. Ponadto chodzi przede wszystkim o tradycyjne środki bezpieczeństwa związane z czynnikami militarnymi i politycznymi oraz zagrożeniami utraty integralności terytorialnej, a nie tylko zagrożeniami ekonomicznymi.⁸

Ostatnio w polskich wiadomościach widać, że ludzie są ostrzegani przed wojną, że inwazja też może się wydarzyć, nawet jeśli jest to mało prawdopodobne. Musimy zrozumieć, że przy tym, na co obecnie Rosja sobie pozwala na terytorium Ukrainy, groźba inwazji poza jej granicami również nie jest nierealna.

Polska analityczka mediów społecznościowych, która specjalizuje się w analizie zagrożeń informacyjnych, zwłaszcza rosyjskiej dezinformacji w Polsce oraz manipulacji w sieci, 10 grudnia 2022 r. powiedziała: «Mamy poważne podstawy, by obawiać się zewnętrznej ingerencji w nadchodzące wybory parlamentarne w Polsce. Zwłaszcza ze strony Rosji. Niestety, państwo polskie nie ma systemu, który chroniłby przed takimi operacjami. Jesteśmy dziś łatwym celem».⁹

Tak naprawdę wszyscy, którzy choć w jakiś sposób są związani z polityką, wiedzą, że Rosja nie raz ingerowała w wybory, które miały dla niej znaczenie polityczne.

Tak było choćby z wyborami prezydenckimi w Stanach Zjednoczonych w 2016 roku, czy wyborami prezydenckimi we Francji rok później. Rosja prawdopodobnie ingerowała także w kampanię w sprawie brexitu w Wielkiej Brytanii oraz w referendum w Hiszpanii, w sprawie niepodległości Katalonii.¹⁰

W szczególności wielu polskich polityków uważa, że Rosja jest jednym z największych zagrożeń dla bezpieczeństwa Unii Europejskiej. Federacja Rosyjska stanowiła zagrożenie dla Europy jeszcze przed pełnowymiarową inwazją na Ukrainę. Nie należy zapominać, że pierwsze operacje wojskowe na terytorium Ukrainy rozpoczęły się jeszcze w 2014 roku. Już wtedy była to podpowiedź dla UE o przyszłej inwazji, ale wtedy UE nie przywiązywała do tej sytuacji większej wagi. Jeszcze 22 grudnia 2021 roku, dwa miesiące przed wybuchem wojny pełnowymiarowej, wysoki przedstawiciel Unii Europejskiej mówił o zagrożeniu bezpieczeństwa dla UE. On stwierdził: «Dziś bezpieczeństwo Europy jest zagrożone. Działania Rosji, w szczególności bezprawna aneksja Krymu, jej rola w podsycaniu konfliktu na wschodzie Ukrainy, a także działania w gruzińskich separatystycznych regionach Osetii Południowej i Abchazji, w regionie naddniestrzańskim oraz we wspieraniu reżimu Łukaszenki doprowadziły do poważnego pogorszenia się sytuacji bezpieczeństwa w Europie¹¹».

⁸ I. Lishchynskyy, M. Lyzun, Scientific Bulletin of the International Humanitarian University, Threats to regional security in Europe, p.103

⁹ Polska łatwym celem dla Rosji. Zewnętrzna ingerencja w wybory to realne zagrożenie, [<https://oko.press/polska-atwym-celem-dla-rosji-ingierencja-wybory>], [dostęp 23.01.2023]

¹⁰ to samo

¹¹ Unia Europejska dostrzega groźby ze strony Rosji. "Bezpieczeństwo Europy jest zagrożone», <https://www.money.pl/gospodarka/unia-europejska-dostrzega-grozby-ze-strony-rosji-bezpieczenstwo-europy-jest-zagrozone-6718241701653344a.html> [dostęp 02.02.2023]

Zmiany przebiegające na granicach Unii Europejskiej zawsze mogą stanowić zagrożenie dla jej bezpieczeństwa. Warto zauważyć, że wyzwania UE w zakresie bezpieczeństwa nie ograniczają się do państw członkowskich UE, ale mają również pewien związek z szerszą perspektywą. Na przykład chodzi o kraje sąsiadujące z UE, zwłaszcza z krajami byłego Związku Radzieckiego. Możemy powiedzieć, że w 2016 r. sąsiedztwo zarówno południowe, jak i wschodnie UE opanowane jest przez kryzysy, niestabilność i konflikty wewnętrzne (o charakterze politycznym, społecznym, a także militarnym). Obecna polityka Rosji wobec Ukrainy powoduje, że istnieje potrzeba dokonania zmiany w podejściu UE wobec wyzwań w dziedzinie bezpieczeństwa oraz jej wschodnich sąsiadów, w szczególności wobec Rosji¹².

Wydawałoby się, że po II wojnie światowej świat nie pozwoli już sobie na prowadzenie przerażających wojen na swoich terytoriach. Szczególnie na terenie kontynentu Europejskiego. Świat odbudowywał się ciężko po tej strasznej wojnie. Było rekonstruowano miasta, podpisano wiele traktatów pokojowych, które nawiązywały stosunki dyplomatyczne i pokój na całym kontynencie. Jak się jednak okazuje, nie wszystkie państwa stosowały się do tzw. "moralnie ustanowionych zasad pokoju».

Wojna Rosji przeciwko Ukrainie zmieniła sytuację bezpieczeństwa nie tylko tych dwóch państw, ale także innych krajów UE i całego świata. Po raz pierwszy od zakończenia II wojny światowej państwo (w naszym przypadku Federacja Rosyjska) pozwoliło sobie na zaanektowanie siłą terytorium innego państwa (Krymu który należy do Ukrainy).

Tym samym w 2014 r. Rosja pogwałciła wiele zasad prawa międzynarodowego publicznego, chociażby wynikających z Karty Narodów Zjednoczonych (rozdziały I, VI i VII dotyczące integralności terytorialnej, suwerenności).¹³

W tym samym roku Rosja rozpoczęła wojnę hybrydową w Donbasie, co stało się kolejnym zagrożeniem dla bezpieczeństwa europejskiego. Fakt ten stanowi wyzwanie również dla Sojuszu Północnoatlantyckiego, który odpowiada za zapewnienie bezpieczeństwa a obszarze państw Wspólnoty¹⁴.

Zagrożenie zastosowania broni nuklearnej przez Rosję

Głównym atrybutem Rosji jest posiadanie Strategicznych Wojsk Rakietowych, które rozwijają się pod parasolem jądrowym. Mimo kryzysu finansowego w kraju, Rosja aktywnie i regularnie modernizuje wszystkie rodzaje swojej broni.

Broń jądrowa (broń nuklearna) - broń o działaniu wybuchowym polegającym na wyzwoleniu w bardzo krótkim czasie ogromnej ilości energii jądrowej.¹⁵

¹² Szerzej na temat sytuacji i problemów bezpieczeństwa państw południowego i wschodniego sąsiedztwa w: „Rocznik Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej” 2015, R. 13, z. 4: European Neighbourhood Policy after the Arab Spring and Russia-Ukraine Hybrid War.

¹³ A. Krzemiński, Wygaszanie Europy „Polityka” 2016, nr 14 (3053), s. 54.

¹⁴ M. Lesińska, T. Stępniewski, Specyfika wschodniej granicy UE z perspektywy bezpieczeństwa i rozwoju, s. 9, PDF <https://www.ceeol.com/search/viewpdf?id=427403> [dostęp 02.02.2023]

¹⁵ Broń jądrowa, <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/bron-jadrowa;3880958.html> [dostęp 02.02.2023]

Modernizacja strategicznych wojsk jądrowych jest dla Kremla niezwykle ważna pod względem politycznym. W ich skład wchodzi: strategiczne wojska rakietowe, atomowe okręty podwodne i lotnictwo strategiczne.¹⁶

Rosja ma w swoim arsenale wszystkie rodzaje broni jądrowej w dużych ilościach. Bezpośrednio po rozpoczęciu pełnoskalowej inwazji na terytorium Ukrainy rosyjski dyktator W. Putin nakazał przeniesienie sił odstraszania, a w zasadzie sił jądrowych kraju, do "specjalnego trybu dyżurów bojowych». Oznacza to, że prezydent Rosji wciąż rozważa opcję użycia tego typu broni w przyszłości. Kiedy prezydent Federacji Rosyjskiej zaczął zdawać sobie sprawę, że jego plan zawładnięcia Ukrainą nie udaje się, a kraje wschodnie zaczęły zastrzajać sankcje wobec państwa-agresora, dyktator zaczął agresywnie mówić o wysokich urzędnikach NATO. W związku z tą sytuacją 24 marca 2022 roku w Brukseli było zwołano nadzwyczajny szczyt NATO. Ale i tutaj została wspomniana broń jądrowa. W przeddzień szczytu rzecznik Kremla Dmitrij Pieskow zaznaczył, że broń jądrowa może zostać użyta przeciwko wrogom Rosji. Powołał się przy tym na zapisy dokumentów koncepcyjnych Rosji w sferze wojskowej, które pozwalają na takie działania. Tego samego dnia zastępca przedstawiciela Rosji przy ONZ, Dmitrij Polianski, zagroził, że Moskwa jest gotowa do przeprowadzenia uderzeń jądrowych na kraje NATO.¹⁷ Zgodnie ze Strategią Bezpieczeństwa Narodowego i Doktryną Wojskową Federacji Rosyjskiej, Moskwa może przeprowadzić uderzenia jądrowe na swoich przeciwników (w tym państwa nienuklearne) w odpowiedzi na użycie przez nich broni jądrowej i innej broni masowego rażenia przeciwko Rosji lub groźby utraty jej państwowości.¹⁸ Jednocześnie żaden z tych warunków nie jest sprecyzowany, co pozwala Kremlowi na ich dowolną interpretację.

W swoich przemówieniach do obywateli Federacji Rosyjskiej Władimir Putin często wspomina również o możliwości użycia broni jądrowej przeciwko nieprzyjaznym dla Rosji państwom. Stale stwierdza, że wojna przeciw Ukrainy to " długotrwały proces". Często też twierdzi, że rośnie zagrożenie wojny nuklearnej, ale upiera się, że Rosja jednak nie będzie pierwszą, przy użyciu broni atomowej.

Putin chwali się też, że Rosja ma najnowocześniejszą i najbardziej zaawansowaną broń jądrową na świecie i przeciwstawia swoją strategię nuklearną Stanom Zjednoczonym, które - jego zdaniem - poszły dalej niż Rosja, rozmieszczając swoją broń jądrową na terytoriach innych państw.

W przeciwieństwie do Ukrainy, jej zachodni partnerzy mają czym odpowiedzieć Rosji. Dziś broń jądrową posiadają Stany Zjednoczone (zarówno na swoim terytorium, jak i w Europie), Wielka Brytania i Francja, co stanowi potężny czynnik odstraszający dla Rosji. Jak powiedział kiedyś W. Putin, "po co nam świat bez Rosji?».

Rosyjski wiceminister spraw zagranicznych Siergiej Riabkow tłumaczył, że Rosja nie może w nieskończoność negocjować redukcji i ograniczenia zbrojeń nuklearnych ze Stanami Zjednoczonymi, jeśli w tym samym czasie inne państwa wzmacniają swoje nuklearne i rakietowe zdolności.

¹⁶ F. Kłoczek, Mocarstwowa polityka Federacji Rosyjskiej współczesnym zagrożeniem dla bezpieczeństwa Polski i Regionu morza Bałtyckiego, 4/2018 (nr.2), s. 149

¹⁷ Тактична ядерна зброя Росії. Загрози для України та НАТО, (Taktyczna broń jądrowa Rosji. Zagrożenia dla Ukrainy i NATO), <https://bintel.org.ua/analytics/taktichna-yaderna-zbroya-rosii-zagrozi-dlya-ukraini-ta-nato/> [dostęp 02.02.2023]

¹⁸ Стратегия национальной безопасности Российской Федерации, (Strategia bezpieczeństwa narodowego Federacji Rosyjskiej), PDF, <http://static.kremlin.ru/media/events/files/ru/QZw6hSk5z9gWq0plD1ZzmR5cER0g5tZC.pdf> [dostęp 02.02.2023]

Zapasy taktycznych bomb na terenie tych państw są jednak nieduże w zestawieniu z rosyjskim arsenałem jądrowym. Jednak biorąc pod uwagę absolutną nieadekwatność przywódcy Kremla, może on zdecydować się na rozpoczęcie wojny nuklearnej ze Stanami Zjednoczonymi i NATO.

Ponadto Rosja opiera się rozmowom na temat niestrategicznej broni nuklearnej, ponieważ w rosyjskiej doktrynie odgrywa ona zupełnie inną rolę niż w doktrynie Sojuszu. Kompensuje relatywną słabość w stosunku do zbrojeń konwencjonalnych NATO i jest istotna w polityce odstraszenia Chin. Doktryna wojenna Rosji z 2010 r. nie przypisuje jej jednak szczególnej funkcji. Utrudnieniem w zachęcaniu Rosji do negocjacji niestrategicznej broni nuklearnej w Europie jest i to, że Moskwa rozpatruje ten problem z perspektywy równowagi strategicznej, włączając obronę przeciwrakietową, przestrzeń kosmiczną, kontrolę zbrojeń konwencjonalnych oraz nowe zdolności konwencjonalne (szybkie globalne uderzenie, Prompt Global Strike).¹⁹

Rosyjska doktryna wojenna ukazuje możliwość użycia broni jądrowej w chwili konfliktu zbrojnego i ma ona dla Moskwy istotne znaczenie, chociażby w kwestii nacisku politycznego na inne państwa. Taktyczna broń jądrowa jest obecnie największym zagrożeniem, ponieważ rosyjski arsenał taktycznych głowic jądrowych jest większy niż zapasy NATO w Europie.²⁰ Aby bezpieczeństwo Polski nie było zagrożone bronią nuklearną powinna być traktowana jako broń ostateczna.

Terroryzm nuklearny ze strony Rosji

W pierwszym dniu wojny na dużą skalę (24 lutego) rozpętanej przez Putina przeciw Ukrainie, wojska rosyjskie zajęły Czarnobylską Elektrownię Atomową.

Doradca prezydenta Ukrainy ds. bezpieczeństwa Mychajło Podolak nazwał to "absolutnie bezsensownym atakiem", który jednak stanowi jedno z najpoważniejszych zagrożeń dla współczesnej Europy. Strefa izolacji w promieniu 32 km od elektrowni, ustanowiona 36 lat temu po wybuchu jednego z reaktorów, jest nadal praktycznie niezamieszкана, z podwyższonym poziomem promieniowania. Wojska rosyjskie podobno weszły do strefy izolacji 24 lutego. Biały Dom powiedział, że według doniesień rosyjscy żołnierze wzięli jako zakładników pracowników EJ, którzy nadal wykonywali tam niezbędne prace.²¹

4 marca o godzinie 01.55 w Zaporozkiej Elektrowni jądrowej wybuchł pożar po celnym ostrzelaniu przez wojska rosyjskie. Okupanci przejęli kontrolę także nad tym obiektem nuklearnym. Z sześciu jednostek tylko jedna jest eksploatowana. Również po ataku na Mykołajów wojska rosyjskie próbowały posunąć się w kierunku trzeciej elektrowni atomowej w Ukrainie - południowo-ukraińskiej - z próbą jej zdobycia.

Jest już jasne, że zajęcie elektrowni atomowej w Czarnobylu i Zaporozu nie jest przypadkowym krokiem dla putinowskiej okupacji i grup terrorystycznych w Ukrainie. Wiedzieli, gdzie idą i po co. Zamierzali zniszczyć wrażliwy obiekt cywilny, którego zniszczenie stanowi zagrożenie co najmniej dla bezpieczeństwa Europy.

Zawładnięcie elektrowniami atomowymi to z góry zaplanowana operacja. Nieprzypadkowo zadanie powierzono ludziom Kadyrowa, bo oni nie zadają zbędnych pytań (przypomnijcie sobie

¹⁹ K. Kubiak, Nuklearna łamigłówka NATO, 2014, Issue no: 3, s. 40-41

²⁰ R. Lipka, Rosyjska triada nuklearna –propagandowa broń Kremla?, Warszawa 2017, s. 5.

²¹ Навіщо російські війська захопили Чорнобильську АЕС, (Dlaczego rosyjskie wojska zajęły elektrownię atomową w Czarnobylu), <https://www.bbc.com/ukrainian/features-60524741> [dostęp 02.02.2023]

historię zajęcia elektrowni atomowej w Czarnobylu, gdy ich oddziały jechały czołgami przez "czerwony las", do którego nie można było wjechać ze względu na wysoki poziom promieniowania).²²

Świat powinien "przemysłuć bezpieczeństwo jądrowe" po zajęciu przez Rosję Zaporoskiej Elektrowni Atomowej, największej w Europie elektrowni jądrowej, powiedział minister energetyki Herman Galushchenko. Powiedział też, że po zajęciu Elektrowni Jądrowej w Zaporozżu siły rosyjskie nadal ostrzeliwały linie energetyczne łączące ją z ukraińską siecią. Według niego elektrownia atomowa pięciokrotnie przechodziła w tryb blackoutu. W przypadku wyłączenia może dojść do "klasycznego scenariusza Fukushima" - powiedział Gałuszenko, nawiązując do wypadku radiacyjnego w Japonii z 2011 roku.²³

Obecnie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Ukrainy, Państwowa Służba ds. Sytuacji Nadzwyczajnych Ukrainy oraz Ministerstwo Wspólnoty i Rozwoju Terytorialnego przygotowują się do ewentualnej ewakuacji ludności w przypadku pogorszenia się sytuacji na Zaporoskiej Elektrowni atomowej. Ministrowie spraw zagranicznych Grupy Siedmiu (G7) wezwali Rosję do przekazania Ukrainie jako prawowitemu właścicielowi elektrowni atomowej w Zaporozżu. Ukraińscy pracownicy elektrowni powinni mieć możliwość wykonywania swoich obowiązków bez gróźb i presji - podkreśliła G7.

"To właśnie kontrola Rosji nad elektrownią stanowi zagrożenie dla bezpieczeństwa Europy" - stwierdzili ministrowie w oświadczeniu²⁴.

Zagrożenia ekonomiczne stworzone przez Rosję

Bezpieczeństwo ekonomiczne jest to umiejętność gospodarki danego kraju do zaspokajania potrzeb dotyczących głównie konfliktów zbrojnych/militarnych (przejście gospodarki z czasów pokojowych w pogotowie wojenne, a z czasem w mobilizację gospodarczą).²⁵

Instrumenty nacisku gospodarczego na kraje Europy Środkowo-Wschodniej wykorzystywane są przez Federację Rosyjską do realizacji jej celów strategicznych, a mianowicie: ograniczania i dewaluowania wpływów UE, NATO i USA oraz utrzymania własnych wpływów (kontrola polityki wewnętrznej i zagranicznej, częściowe lub pełna rozbudowa zależności gospodarki od Rosji).

Moskwa dysponuje wieloma środkami ekonomicznymi (handlowymi, administracyjnymi, dyplomatycznymi itp.) oraz metodami oddziaływania, które wykorzystuje w różnych kombinacjach w zależności od warunków i sytuacji w kraju lub grupie państw oraz własnej sytuacji gospodarczej. W związku z tym, że „odpolityczniamy” zagrożenia gospodarcze, jakie stwarza Rosja, nie możemy spodziewać się metamorfozy w ich realizacji. Neoimperialny syndrom Federacji Rosyjskiej oraz jej ambicje do reintegracji przestrzeni postsowieckiej sprawiają, że nawet w trudnej sytuacji gospodarczej, wywołanej zawirowaniami na rynku ropy

²² Атомний тероризм Путіна як шантаж Заходу чи варіант виходу з війни, (Terrorizm nuklearny Putina jako szantaż Zachodu czy sposób na wyjście z wojny) <http://www.golos.com.ua/article/356831> [dostęp 02.02.2023]

²³ Росія створила на ЗАЕС ситуацію близьку до аварії у Фукусімі – міністр енергетики, (Minister energetyki: Rosja stworzyła sytuację zbliżoną do awarii w ZNPP w Fukushima), <https://www.radiosvoboda.org/a/yadernyy-teror-rosiya-zaes-halushchenko-konferentsiya/32175886.html> [dostęp 02.02.2023]

²⁴ Безпека Запорізької АЕС. Чи є загроза нової ядерної катастрофи та як на дії РФ реагує світ, (Bezpieczeństwo elektrowni jądrowej w Zaporozżu. Czy grozi nam nowa katastrofa atomowa i jak świat reaguje na działania Rosji?) <https://suspilne.media/270611-bezpeka-zaporizkoi-aes-ci-e-zagroza-radiacijnogo-vikidu-ta-ak-na-dii-rf-reague-svit/> [dostęp 02.02.2023]

²⁵ T. Kożak-Siara, J. Majkowska, Determinanty bezpieczeństwa ekonomicznego państwa, Społeczna Akademia Nauk w Łodzi, s.129

naftowej i pandemią koronawirusa, państwo to nie może zwolnić tempa w realizacji swych celów gospodarczych.²⁶

„Bezpieczeństwo ekonomiczne jest ważnym elementem bezpieczeństwa narodowego, nawet jeśli granice między państwami są mniej ważne niż kiedykolwiek wcześniej. Bez względu na to, jak patrzymy na bezpieczeństwo narodowe, nie może być mowy o pominięciu ekonomicznej żywotności naszego narodu. Bez kapitału nie ma biznesu; bez biznesu nie ma zysku; bez zysku, nie ma pracy. Bez pracy nie ma podatków i nie ma zdolności wojskowych”. - S.R. Ronis.²⁷

Rozważmy ekonomiczne konsekwencje wojny Rosji przeciwko Ukrainie na przykładzie jednego z wysoko rozwiniętych krajów Unii Europejskiej - Niemiec.

Instytut Gospodarki Niemieckiej w Kolonii obliczył, że inwazja Rosji na Ukrainę będzie kosztować niemieckiej gospodarce 175 mld euro w 2023 r.: «Wojna Rosji przeciw Ukrainie i wszystkie związane z nią zagrożenia gospodarcze będą kosztować około 175 mld euro wartości dodanej. Po skorygowaniu o ceny stanowi to około 4,5% PKB Niemiec». Odpowiada to utracie dobrobytu w wysokości 2.000 euro na każdego mieszkańca Niemiec.²⁸

Niemcy nadal są w stanie kryzysu, kryzys pandemiczny przerodził się w kryzys wojny Rosji w Ukrainie. Eksperci podkreślają różne problemy związane z wojną. Wśród nich jest zagrożenie w sektorze energetycznym, w szczególności zagrożenie awariami w infrastrukturze krytycznej. Wysokie koszty nie tylko energii elektrycznej i gazu, ale także usług produkcyjnych i surowców, co zagraża konkurencyjności. W efekcie, w razie wątpliwości, firmy rezygnują z planowanych inwestycji. Jednocześnie sytuacja ta ma negatywny wpływ na nabywców: prywatne gospodarstwa domowe kupują mniej towarów.

Negatywne kroki Rosji już obejmują podnoszenie cen gazu i ropy, ograniczanie dostaw, zawieszanie importu, zakaz inwestycji w niektórych branżach i tworzenie napięć między państwami. Powinno to podważyć stabilność gospodarek regionu, pokazać ich kruche fundamenty i siłę Rosji. Będzie też ważnym środkiem nacisku na państwa europejskie w celu zbudowania tarczy antyrakietowej.²⁹

Podsumowanie

Praktyczna realizacja powyższych celów polityki rosyjskiej wymaga zastosowania różnorodnych środków dostosowywanych do sytuacji wewnętrznej danego kraju, jego potencjału i sytuacji międzynarodowej. W tym przypadku Rosja posługuje się szeroką gamą narzędzi o charakterze dyplomatycznym, wojennym, gospodarczym, energetycznym, informacyjnym, psychologicznym i religijnym. Rosja zastosowała środki militarne w połączeniu z innymi instrumentami, które znacząco wpłynęły na skuteczność realizacji jej celów.

²⁶ T. Stępniewski, Rosja wobec państw Europy Środkowej i Wschodniej: zagrożenia pozamilitarne, Instytut Europy Środkowej, Lublin 2020, s. 20-22.

²⁷ A. Bralewski, Zagrożenia bezpieczeństwa ekonomicznego Polski, Zeszyty Naukowe SGSP 2018, Nr 68/4/2018, s.212

²⁸ Wohlstandsverluste: Der Krieg kostet die deutsche Wirtschaft in diesem Jahr 175 Milliarden Euro, (Utrata dobrobytu: wojna będzie kosztować niemiecką gospodarkę w tym roku 175 mld euro), <https://www.iwkoeln.de/presse/iw-nachrichten/michael-groemling-der-krieg-kostet-die-deutsche-wirtschaft-in-diesem-jahr-175-milliarden-euro.html> [dostęp 02.02.2023]

²⁹ K.M.Księżopolski, Wpływ rozszerzenia Unii Europejskiej na bezpieczeństwo ekonomiczne państw Europy Środkowej - aspekty energetyczne, Studia Europejskie 1/2007, Warszawa 2007, s. 81.

Skala zniszczeń jest ogromna i wciąż narasta. Ukraińcy (zarówno wojskowi jak i cywile) są zabijani tylko dlatego, że są Ukraińcami. Całe miasta - jak Mariupol - są zrównywane z ziemią. Popelniane są ewidentne okrucieństwa spełniające kryteria zbrodni wojennych, którym towarzyszy ludobójcza narracja w rosyjskiej telewizji państwowej. Setki tysięcy ludzi, w tym dzieci, siłą deportowano do Rosji. Ponad sześć milionów (według aktualnego stanu) zmuszono do ucieczki z Ukrainy; o wiele więcej zostało wewnątrz przesiedlonych. Szpitale, infrastruktura, skarby kultury, domy prywatne i ośrodki przemysłowe są niszczone lub plądrowane, a zrabowane towary są w zorganizowany sposób wysyłane do Rosji. Cierpienie Ukrainy stanowi moralne wyzwanie dla Europy i świata. Prawa człowieka i Karta Narodów Zjednoczonych zostały podeptane, a nasze wartości wyszydzone. Obojętność nie jest dopuszczalna. Jak przekonująco wyjaśnia Nicholas Tenzer, to także wojna z Zachodem.³⁰

Kryzys sprowokowany przez militarną inwazję Rosji na Ukrainę dotyka nie tylko Ukrainy, ale także podważa europejski system bezpieczeństwa. Federacja Rosyjska, a szczególnie polityka Putina, jest postrzegana przez większość państw europejskich jako jedno z największych zagrożeń dla ich suwerenności i niepodległości. Działania rosyjskie skierowane są na destabilizację regionu oraz dążenie do dominacji globalnej. Państwo to prowadzi aktywną działalność na wszystkich wymiarach (polityczny, gospodarczy, energetyczny, religijny, informacyjny oraz cyberprzestrzeń), które uważane są za kluczowe w prowadzeniu polityki kraju.

Rosja stwarza szereg zagrożeń, które są ciężkie do rozwiązania. Wiele państw (w tym Polska) postrzega Rosję jako przeciwnika i państwo-agresor. Działania krajów europejskich są skierowane na ograniczenie wpływu Rosji, jej izolacji gospodarczej oraz całkowite uniezależnienie od tego państwa. W obecnych czasach wojennych, jednym z zagrożeń dla globalnego systemu bezpieczeństwa wciąż pozostaje Federacja Rosyjska.

³⁰ Konsekwencje inwazji Rosji na Ukrainę dla bezpieczeństwa międzynarodowego – w odniesieniu do NATO i w szerszej perspektywie, <https://www.nato.int/docu/review/pl/articles/2022/07/07/konsekwencje-inwazji-rosji-na-ukraine-dla-bezpieczenstwa-miedzynarodowego-w-odniesieniu-do-nato-i-w-szerszej-perspektywie/index.html> [dostęp 02.02.2023]

BIBLIOGRAFIA

A. Bralewski, *Zagrożenia bezpieczeństwa ekonomicznego Polski*, Zeszyty Naukowe SGSP 2018, Nr 68/4/2018, s.212

A. Krzemiński, *Wygaszanie Europy „Polityka”* 2016, nr 14 (3053), s. 54.

F. Klocek, *Mocarstwowa polityka Federacji Rosyjskiej współczesnym zagrożeniem dla bezpieczeństwa Polski i Regionu morza Balijskiego*, 4/2018 (nr.2), s. 149

I. Lishchynskyy, M. Lyzun, *Scientific Bulletin of the International Humanitarian University, Threats to regional security in Europe*, p.103

J. S. Nye (Jr), *Neorealism and neoliberalism*, „World Politics” 1988, vol. 40, s. 235–251

K. Kubiak, *Nuklearna łamigłówka NATO*, 2014, Issue no: 3, s. 40-41

K.M.Księżopolski, *Wpływ rozszerzenia Unii Europejskiej na bezpieczeństwo ekonomiczne państw Europy Środkowej - aspekty energetyczne*, *Studia Europejskie* 1/2007, Warszawa 2007, s. 81.

M. Lesińska, T. Stępniewski, *Specyfika wschodniej granicy UE z perspektywy bezpieczeństwa i rozwoju*, s. 9, PDF

R. Lipka, *Rosyjska triada nuklearna –propagandowa broń Kremla?*, Warszawa 2017, s. 5.
Szerzej na temat sytuacji i problemów bezpieczeństwa państw południowego i wschodniego sąsiedztwa w: „Rocznik Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej” 2015, R. 13, z. 4: European Neighbourhood Policy after the Arab Spring and Russia-Ukraine Hybrid War.

T. Kożak-Siara, J. Majkowska, *Determinanty bezpieczeństwa ekonomicznego państwa*, *Społeczna Akademia Nauk w Łodzi*, s.129

T.Stępniewski, *Rosja wobec państw Europy Środkowej i Wschodniej: zagrożenia pozamilitarne*, *Instytut Europy Środkowej*, Lublin 2020, s. 20-22.

Стратегия национальной безопасности Российской Федерации, (Strategia bezpieczeństwa narodowego Federacji Rosyjskiej), PDF